

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Hegyedévre	4 "
Helyben háshoz hozva:	
Egész évre	20 kor.
Hegyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Hegyedévre	6 "

TISZÁNTUL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
szombat utáni napok kivételével.
Helyben háshoz hozva és kiadóhivatali
Nagyvárad, Apáczai-utca 2.
A kiadóhivatalban átvéve és kiadóhivatali
vagy megrendelésre nem vállalunk.
Hirdetések és hirdetések a
kiadóhivatalban intézendők.
Egyes szám ára 5 fillér.

Az Északamerikába irányuló kivándorlás hátrányai.

Időleges és tartós kivándorlásunk iránya főként Északamerika. S ehhez a kivándorlási irányhoz ez idő szerint tovább is ragaszkodni fognak, mert erről az át hajózási díjakból eredő jövedelem megtartása kedvéért a német hajóstársaságok ügynöki- és jutalékrendszere gondoskodik, másrészt a belpolitikai bonyodalmak által teljesen igénybe vett mértékadó tényezőink gazdasági kérdések megoldására nem érnek rá.

Az osztrák-magyar monarchiában, az embertelesleg két országában, édeskeveset törődnek az egyénnel, sőt egyenesen nyomasztónak találják, ha kivándorlási szándékai vannak. Mély megalégedéssel engedik elköltözni a kivándorlót, mert ismét megszabadultak egy emberélet fenntartásának gondjától.

Elfelejtik ilyenkor a nemzetgazdaságtan alapvető fogalmait és elméleteit, melyek szerint az ember a közgazdasági láncolatnak lényeges szeme: hogy munkereje vagyont jelent és hogy e munkaerő, e vagyon kihasználása mindenkéltől annak az államnak az előjoga, mely ez emberanyagnak a nevelésével és a tanításával foglalkozott.

Ha tehát a szó szoros értelmében elköttyavetyéljük nemzeti vagyonunk egy részét, amikor kivándorlóinkat minden ellenérték nélkül más országoknak engedjük át, úgy még tetézzük ezt a hibát, ha ügyet nem vetünk arra, milyen bánásmódban részesülnek »odaát« munkereőink és nem-e használják fel azokat ott oly célokra, melyek homlokegyenest ellenkeznek közgazdaságunk céljaival és aláássák jóllétünket.

Ha már most felvetjük a kérdést, vajjon a fennen magasztalt szabadság országában tesznek-e valamit kivándorlóink védelmére és gondoskodnak-e munkerejük fenntartásáról, úgy erre határozottan tagadó választ kell adnunk. Mélyen megcsüggyenítő hivatott köreinkre az a tény, hogy a mi, legnagyobb részét földműveléssel foglalkozó kivándorlóink, kik előtt magától érthetőleg a gépmunka veszélyei teljesen ismeretlenek, az északamerikai gyári üzemekben uralkodó gondatlanság

mellett ezrével mennek a biztos halál és végromlás elé. Ennek megvilágítására hivatkozunk Ludwig cs. és kir. konzul jelentésére, mely szerint egyetlen egy üzemben alig tíz év alatt 1000 ember lelte halálát és egy másik gyárban, mely átlag 800 munkást foglalkoztat, hasonló időszak alatt 1200 munkás pusztult el.

Még széknel a számoknál is beszédebbek a következő adatok: Bebizonyított dolog, hogy az északamerikai ipar mólója évenként közel 500.000 emberélet követel áldozatul. Ez a kontingens negyötöd részben az ős lakókból, egyötöd részben pedig az ujonnan bevándoroltakból kerül ki. Ha már most meggondoljuk, hogy a bevándorlóknak kerekaszámban harmadrésze Ausztria - Magyarországból szakad oda, úgy meglehetősen biztossággal meg lehet állapítani, hogy Északamerika gyári üzemében nem kevesebb mint 33.000 osztrák és magyar alattvaló leli évenként halálát.

Megtizedelik kivándorlóinkat Északamerikában a közbiztonság hiánya miatt is. Az Egyesült Államokban évenként mintegy 10.000 embert gyilkolnak meg. A gyilkosokat ritkán fogják el, 10.000 gyilkosság közül majdnem 9800 megtorlatlanul marad! A gyilkosságokat jól szervezett rablóbandák vagy hivatasos gyilkosok tervszerűen követik el és ezt a garázdálkodást türi az állami rendőrség, részint közömbösségből, részint pedig tehetetlenségéből.

Az északamerikai államrendőrség tevékenysége főként a közcsend fenntartására, ittasok elleni eljárásra, zavargások elfojtására szorítkozik, míg a közbiztonság fenntartására fordított fáradozásait nem sokra becsülik. Gazdag emberek, bankok stb. tehát saját rendőrséget tartanak vagy tulajdont és életet magánrendőri szervezettel őriztetnek.

Igy az utolsó három esztendőben Északamerikában több-estek el gyilkosok kezeitől, mint angol ember a bur háboruban; többet gyilkolnak meg évről-évre, mint a mennyi a nálunk oly gyakori vasuti szerencsétlenségek következtében vész el. Míg Németországban az elkövetett bűntettek és kihágások 95 százaléka, Angliában 50 százaléka a megérdemelt büntetésben részesül, az Egyesült Államokban a bűneseteknek 2 százalékát fenyítik meg; azért ott a bűn-

tettek száma folytonosan emelkedik és áldozatainak százalékszámát a legutóbbi 20 év alatt ötödfélzszeresére szűkített fel.

Rablás, csalás és lopás ellen az északamerikai államrendőrségnek alig van valami hatalma. Több, mint 250.000-en csak büntettek elkövetéséből tartják fenn ott magukat és nem igen esik bántódásuk, csak ügyesen és csendesen üzzék »foglalkozásukat«.

Ezzel azonban még nincs kimerítve kivándorló tömegeink veszteségszámlája. Ebbe beleszámítandó meg minden kivándorló, aki erőltetett, idegbontó, az egészségnek ártalmas munka következtében betegen, elnyomorítva és sinlődve érkezik vissza hazájába, melynek aztán terhére esik. A nyomorult, bűnbánóan visszatérő kivándorlóknak e serege fiatal korában élvezte mindazt, amit az állam nyújthatott neki, nevelést és iskoláztatást, és most élvezi a kegyelemkenyerét is, anélkül, hogy az állam érdekében csak a kis ujját is megmozgatta volna. Nem akarunk ez alkalommal utalni arra, ki a hibás az adás és vevés ez egyenletlenségében.

A kivándorlás kárai közé sorolandók azok a kivándorlók is, kik épkézláb térnek ugyan vissza hazájukba, de odaát »az ígért« földjén nem boldogultak. Magas bérekhez szoktatva, ezek az emberek már nem tudnak beilleszkedni kicsinyes viszonyainkba. A különbségeket, hogy immár nálunk olcsóbban megélhetnek és hogy balesetből származó szomorú anyagi következményektől, biztosítás révén megvannak óva, természetes dolognak tekintik és nem tudják megbecsülni. A visszavándoroltak szemében ezek az előnyök az »innen« és »tulnan« közötti bérkülönbszeteknek csak elenyészően csekély kárpótlását képezik. Ezekből a rosszkedvűekből kerül ki aztán az elégtelenség törzskara, ők vetnek egyenletlenséget és elégtelenséget az országban.

Ha eddig csak azokra a veszteségekre mutattunk rá, melyek nemzeti vagyunkra épp a legértékesebb emberanyag elvonásával járulnak — a külföld munkástömegeinknek csak az elitejét vonzza magához — és utaltunk azokra a károokra, melyek a beteg, sinlődő és elnyomorított, sőt az egészséges kivándorlók visszatérésének nyomában járnak, úgy még meg kell említeni azt is, hogy

Tisztelettel van szerencsém a n. é. közönség tudomására juttatni, hogy a

„Szabadság“ kávéházat

megvettem és azt ünnepélyesen megnyitottam, a hol kitünő tisztán kezelt saját termésű Tokaj hegyaljai boraimat nagyon jutányos árban szolgálom ki

(csak egy próba és mindenkit meg fog győzni a boraim valódisága). Naponta Kovács István jól szervezett zenekara játszik. A n. érd. közönség becses pártfogását kérve kiváló tisztelettel

FRANCZÓVSZKY GYÖRGY

»Szabadság« kávéház tulajdonos. Nyitva éjjel-nappal. Állandó bérkocsiállomás.

e károk még fokoztatnak ama hatalmas konkurrencia által, melyet az állam kivándorlóit által önmagának, a közgazdaság, a mezőgazdaság, az ipar és kereskedelem minden egyes ágának okoz.

Északamerika nem ismeri a munkásvédelem és a munkásbiztosítás terheit. Ily körülmények között Északamerika sokkal kedvezőbb feltételek mellett dolgozik mint mi, látszólag magas munkabérei mellett életveszélyes üzemből kivándorlóinknak formálisan vért veszi, átengedvén a kivándorlók hazájának a brutális kizsákmányolási rendszer által tönkresilányított munkások gondozását. Szenvedőlegesen, maradi gazdasági politika által is érzékenyen károsíthatja magát az állam!

Harc vagy béke?

Lukács László tegnap tett nyilatkozatában megkaptuk a nagyenyedi beszámoló kurta kivonatát. A munkapárt élni akar és diktálni akar. Azt mondja: ő a győztes. És a győzelem jussán a hadijog követelményeit állítja szembe az ellenzékkel s a békeponozatokat ő maga akarja diktálni.

A nagyenyedi beszámolóra hamarosan megérkezik a válasz. Hír érkezett arról, hogy Kossuth Ferenc nyitja meg az ellenzéki kritika szilipjét. Ceglédi választóinak kívánságára beszámolót tart. Követni fogják őt beszámolókkal vagy népgyűléseken Tóth János, Deisy Zoltán, Zichy Aladár gróf, Apponyi Albert gróf és legvégül: Andrássy Gyula gróf.

A budapesti keresztény-szociálisták népgyűlésén Zichy Aladár gróf, Baránszky Gyula és Hunszár Károly szónokolnak.

Konstafálni kell, hogy az ellenzék egy része, tekintettel az ország nyomasztó gazdasági állapotára, hajlik a békre. Ezt a hajlandóságot nem is titkolják. Velük szemben Póányi Géza tett nyilatkozatot. Kijelentette, hogy az ellenzék élet-halálharcra készül s elhatározásától még külpolitikai bonyodalmak esetén sem tér el. Őra int attól, hogy az ellenzéki politikusok részéről mind sürűbben jelentkező békenyilatkozatoknak felüljön bárki is, mert azok csak tiszteletreméltó magánvélemények. A döntés joga a »nyolcas bizottságé«, amely augusztus derekán összeül. Ez a harc mellett fog állást foglalni.

Zichy miniszter a királynál. Gróf Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter családostul Ausseba érkezett. A miniszter a ki hosszabb időt tölt a fürdőhelyen, holnap kihallgatáson jelenik meg Ischlben a királynál.

Kovács Gyula fogva marad. A budapesti törvényszék vádpanca tegnap délben félegy órakor összeült, hogy az ügyesség folyomódása következtében döntson a vizsgálóbíróknak Kovács Gyula szabadlábra helye-

sését elrendelő végzése fölött. A vádpancában Saly Desső táblabíró elnökölt, az ügyet dr. Nagy Béla törvényszéki bíró, mint előadó ismertette, mire a bíróság hosszas tanácskozás után délután egy órakor kihirdette végzését. A vádpanca helyet ad a folyomódásnak és nem helyezi szabadlábra Kovács Gyulát, mert a bűnösség megállapítását nem az orvosszakértők, hanem az esküdtszék hivatásának tartja.

A margitai választás.

Készülődés a választásra és az államtitkár fogadtatására.

Nagyban készülődnek a margitai járásban a képviselőválasztásra. Legerősebben készülődnek persze a kerület központján, Margitán. Az utcákon, a kávéházban mind a választás eshetőségeit tárgyalják. A hatóságoknak is sok gondot, ad e választás.

Dacára annak, hogy a járás lakossága higgadtan viselkedik, meg fogják erősíteni a környékbeli csendőrörsöket. Legtöbb csendőrt azonban a margitai csendőrlaktanyában fognak elhelyezni. A csendőr erősítmény ma fog megérkezni, különböző vidékekről Margitára.

De csupán közbiztonsági okokból volt erre szükség, nem pedig azért, mert a lakosság izgatott volna. Sőt azt lehet mondani, hogy soha még oly higgadtan és oly nyugodtsággal nem vártak egyetlen választást sem, mint a mostanit.

Csak szándékos félrevezetésből mondják egyesek, hogy csendőrökkel és katonákkal rakják tele a járásbeli községeket. Sőt siesz erről még most, csupán annyi a tény, hogy a választásra fognak katonaságot kirendelni.

Tegnap volt Margitán a függetlenségi párt jelölő gyűlése. Nagyon sok nevet említettek, aki alkalmas lett volna arra, hogy a reménytelen választási küzdelmet felvegye a munkapárttal szemben. Hosszas tanácskozás után aztán Somogyi Aladár személyében állapodtak meg.

Somogyi Aladár Törökszentmiklós képviselője volt, de a legutóbbi választáson Beóthy Pállal, a képviselőház alelnökével szemben elbukott. Őt találták hát alkalmasnak a margitai választásra ellenzéki jelöltül felleptetni. Hír szerint már holnap felkeresi az ellenzéki küldöttség, hogy felajánlja neki a margitai választókerület mandátumát.

A választási mozgalmak egyik legfontosabb része holnap délelőtt fog lejátszódni Margitán. Ugyanis ma este érkezik, több képviselő kíséretében Nagyváradra Madarassy Gábor államtitkár, a munkapárt jelöltje. Az államtitkár Váradon fogja tölteni az éjt és vasárnap reggel fog kiutazni Margitára. Az államtitkárhoz több biharmegyei munkapárti képviselő fog csatlakozni, akik kíséretet fogják program utján.

Nagyban folyik az előkészület, Margitán és környékén az államtitkár fogadtatására. A

járás határában 80—100 tagból álló lovasbandérium fogja várni az államtitkárt. A bandérium egészen Margittáig fogja kíséretet a döcögő vicinálist.

Madarassy államtitkár valószínűleg csak Margittán fog programbeszédet mondani. Ezért a járásbeli községek küldöttségek által fogják képviseltetni magukat. Mindegyik község küldöttsége 10—15 emberből fog állani.

A választókerület munkapárti választói között nagy a lelkesedés és erős a remény. Margittán az utcákon, a falvakban a legtöbb ember kalapjánál Madarassy államtitkár kortes tollát lobogtatja a szél.

A postabivatalokban a mai naptól kezdve a választás lezajlásáig folytonos, éjjel—nappali távbeszélő szolgálat van.

Madarassy államtitkár holnapi programbeszédénél jelen lesz a járás jegyzői kura, Markovits Manó főszolgabíró vezetése mellett.

Városi közgyűlés.

— Második nap. —

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága tegnap délután folytatta a csütörtökről elintézetlenül maradt ügyeket. A közgyűlés alig tartott 50 percig, pedig az előző napi határozatok hitelesítése is igénybe vett vagy 20 percet.

Igaz, hogy a városatyák sem nagyon törték magukat, hogy részt vegyenek a második napi tanácskozáson. A megnyitáskor a tisztviselőknél kívül csak 3 városatya volt jelen, akikhez még érkezett később vagy nyolc biz. tag.

A tanácsi előterjesztések majd mindegyikét felszólalás nélkül vették tudomásul, csupán a 25 millió kölcsön kérdésénél kerekedett némi vita.

A mai közgyűlés lefolyása a következő volt:

Hlatky Endre főispán elnökölt.

Az előző napi jegyzőkönyv hitelesítése után rátértek a még elintézetlen ügyek tárgyalására.

Tudomásul vették a kereskedelmi és iparkamara értesítését az ipartanács tagok kiküldése tárgyában.

Elfogadták a Szent László-tér aszfaltozási munkálataira, valamint a városi villamosmű műhelyének építési munkálataira vonatkozó szerződéseket.

Elfogadták továbbá a néhai Borbély Károly által a Csesztivó Dúdek alap javára tett alapítványról szóló alapító oklevelet.

A városi vegyvizsgáló állomás üzembe helyezése tárgyában előterjesztett javaslatot vita nélkül elfogadta a közgyűlés.

Hati Béniát hegyőrt nyugdíjazták.

Néhai Szilágyi Sándor özvegyének, tekintettel arra, hogy csak pár hónap hiányzott a nyugdíjra jogosító 10 évi szolgálatból, méltányossági okokból évi kegydíjat szavaztak meg a városi pénztár terhére.

A 25 millió kölcsön.

A közgyűlés végén póttárgyként előterjesztette a tanács a 25 millió párisi kölcsön közvetítőjének járó jutalék biztosítására vonatkozó kötelezet. E szerint ha a 25 millió kölcsönt

Diósy Soma

cimfestő, zománc-tábla készítő

TELEFON 839.

Kérem csak a telefont használni.

megkapja a város, a közvetítőnek 2 százalékot, vagyis 500,000 koronát fizet jutalékul. A kötlevelel 1912. dec. 31-ig érvényes; csak az esetben köteles a város a províziót megfizetni, ha a felvételt a közgyűlés és a miniszter jóváhagyja s a költsön a városi pénztárba be lesz fizetve.

A város főügyésze még azt kívánta, hogy kössék ki, miszerint a város bármikor indoklás nélkül visszaléphet a kölcsöntől a felvételig s a jutalékot nem köteles megfizetni.

Dr Váradi Ödön a tanács javaslatát fogadja el, s ellenzi a főügyész által kívánt feltételt, mert ezel megkötjük a közvetítő kezét. Ilyen kikötés mellett nem jár a kölcsön ügyében.

Dr Medvigy Gábor indítványozza, hogy a főügyész kívánságát belevegyék a kötlevelebe. A mai itteni viszonyok mellett a kölcsön előnyös a városra, de a franciaországi viszonyokat véve, előnyös a párisi pénzcsoportra is, mivel ott még kevesebb kamatot kap a pénz után. Hátha más francia pénzcsoport is tesz még kedvezőbb ajánlatot s ha csak egy fél százalékkal olcsóbban jutunk a pénzhez, ily nagy összegné! az is sokat tesz.

Schwarz Izidor szintén ellenzi a szigorú megkötést, mert akkor nem kapunk pénzt.

Dr Váradi Ödön az ez évi december 31-iki határidőt is rövidnek tartja, ha komolyan vesszük a kölcsön ügyét. Franciaországot sem nagyon adja a milliárdokat, az állampapírjainkat is visszaküldi.

Weiss Lajos szintén a megszorítás ellen van. Ha a dolog komoly, akkor a városra előnyös a kölcsön. Amennyiben más franciapénzcsoportok is adnának milliárdokat, azokat felvezzik a többi városok.

Ezután a tanács javaslatát fogadták el, minden megszorító újabb kikötés nélkül.

Ezzel véget ért a közgyűlés.

Letartóztatják az ifju-török vezéreket. A nagyhatalmakban megvan a kellő jóakarata arra, hogy a Balkánt nagyobb komplikációktól megóvják, ma azonban még teljesen bizonytalan, hogy vajon ez a törekvés sikerül-e. Az oroszok-magyar és német diplomatáknak sikerült arra kényszeríteni Nikita királyt, hogy csapatait szigorú rendeletben tartsa vissza a török határ megsértésétől, most pedig Oroszország küldött ilyen komoly figyelemzetést Cetinjébe, melyben óva inti Montenegrót az esetleges kalandoktól.

A török kormány az ifju-török komité ellen erélyes lépésre szánta magát. A kormány hír szerint elrendelte a Szalonikibe utazott Dsavid bej ifju török vesér letartóztatását és pedig a kamara hétfői ülésén tartott beszéde miatt, amelyet úgy tekintenek, mintha forradalomra szólította volna föl a lakosságot. Hírlik továbbá, hogy a kormány azt a negyvenkét tisztet, akik vasárnap a szabadságdombi tüntetésen résztvettek, hadbírótság elé állítja. A minisztertanács elhatározta, hogy a hivatalnokoknak határozottan megtiltja, hogy politikával foglalkozzanak és a klubokat látogassák.

A minisztertanács határozata, hogy Szalonikiben az ostromállapotot kihirdette, hír szerint arra az információra vezethető vissza, mely szerint Dsavid bey és Talaat bey azon vannak, hogy a képviselők Szalonikiben, mint kamara összeüljenek, vagy pedig valamely más gyűlést akartak összehívni, amelyen a kormány ellen agítálnak.

Nyári kaland a belényesi országúton.

Ördögnek nézték a motorbiciklit. A pénz hatalma.

Izgalmas és veszedelmes kalandon ment keresztül tegnap délután egy fiatalember, P. J. aki előkelő nagyváradi család tagja. A fiatal sportsmann most jött haza külföldi fürdőből s mivel nagyon üresnek és unalmasnak találta Nagyváradot, elhatározta, hogy kitűnő motorbiciklijén hatalmas turantakat fog tenni Bihar-megye különböző vidékére.

A turaut első napjai fényesen sikerültek.

Magyar vidékeken járt. Mindenütt megbámulták az atléta természetű P. J.-t, aki fekete dresszben száguldott végig az akáclobos magyar falvakon. S utóvégre nem is olyan rossz mulatság tele pénztárcával, könnyű nyári öltözékben s pompás géppel beszáguldani egy fél vármegyét. Sport embernek elsőrangú élvezet. Persze közben kedélyes pihenőket tartott itt-ott, hogyha türelmetlen volt a hőség, vagy hogyha utólerzte valami záporosod.

Vinyi dráku!

Az ut programba péntekre Belényest vette föl. Szokott uti podgyásszával fölserelte a gépet és szilaj kifutással vágott neki, a poros belényesi országútnak.

Minden baj nélkül érkezett meg Harangmezőre. Tudta, hogy a vad délvidék körülbelül itt kezdődik, de arra még sem számított, hogy a falu közepe táján egy csapat mezilábas gyerek közpört zudítson feléje. Kapukból, kerítések mögül rossz sziták, fadarabok, záptojások repültek a berregő motor után, úgy hogy kénytelen volt leszállani a gépről.

A közpör most sem szűnt meg s az egyik ködarab egészen behorpasztotta a gép kormányát. Neki szorult az egyik kapunak s hogy elriassa a vakmerő suhancokat, a levegőbe lött revolveréből.

Gyalog kivezette a gépet a falúból s mikor már látta, hogy nem érhetik a kövek, újra fölzállt. Milyen nagy volt azonban meglepetése, mikor kint a tengeri földek alatt egyszerre vad ordítással előtört egy egész serg oláh ember.

— Vinyi dráku! Acsi dráku!

Es a hosszú haju emberek dühösen futottak a gép felé. Szegény fiatalember! eszébe sem jutott, hogy fekete trikó inge s piros sapkája éppen elég arra, hogy ördögnek nézzék.

Kénytelen volt ismét megállítani a gépet, mert elállták az utat dorongokkal. Leszállt s már éppen revolveréhez akart kapni, mikor egy mentő gondolata támadt! . . .

A gép táskájából gyorsan kikapta pénztárcáját, amelyet direkte az utra tele rakott 10 és 20 fillérekkel, hogy esetleg ha szüksége lesz apró pénzre, hát legyen. Belemarkolt a pénzbe s beledobta a csillogó ezüstöt a nép tömegébe.

A hatás leirhatatlan volt! . . . Mohó kapzsisággal estek a pénz után s fölmarkolták a pénzzel együtt a földet s a port is. Marakodtak a széthulló pénzért s öt perc múlva alázatos köszönetek között vonultak vissza a faluba P. J. persze volt esze és kerülő uton jött vissza Váradra. Kijelentette, hogy feljelentést tesz az egész falu ellen.

UJDONSÁGOK.

* **Ujabb hat millió kölcsön a városnak.** Nagyvárad városának a csatornázás második részletére, a csendőriskola, a csillagvárosi iskola, az ipari szakiskolákat magában foglaló iparpatotára, kövezésre, stb. mintegy négy millió korona kölcsönre van sürgősen szüksége, azonban Rimler Károly polgármester a legnagyobb utánjárásal sem birt két milliónál nagyobb kölcsönt kiesskőzölni. — Most még a honvédtüzérlaktanya építésére is pénzt kel keríteni, még pedig 3 milliót. A polgármester tehát most újabb kölcsön után néz. Ugy látszik, hogy a podesta nem nagyon bízik a 25 millió párisi kölcsönben, s ezért most újabb 6 millió korona kölcsön felvétele céljából felutazott tegnap a fővárosba s tárgyalásokat folytat budapesti pénzintézetekkel. Budapestről utasik azután a polgármester Kreutzen-fürdőbe üdülni.

* **Erzsébet királyné szobra.** Répóta húzódo ügyet elevenít föl a hivatalos lap mai száma. Erzsébet királyné szobrára már több ízben hirdettek tervpályázatot, de eddig egyetlen pályázat sem járt sikerrel. *A tervpályázatot mai számomban újra hirdeti a Budapesti Közlöny.* A pályázat szerint az emlékmű a budai várhegyen, ezidősszerint a katonai építészeti igazgatóság és a hadtestparancsnoksági épület négyszögéből kiugró szárny, továbbá a gróf Lónyay-villa által elfoglalt téren volna felállítandó; még pedig úgy, hogy az 1910. évi április 6-án hirdetett pályázaton Bálint és Jámbor építészek által bemutatott és az első díjjal kitüntetett pályaműnek a műegyetem központi épületében kiállított mintáján kijelölt terület, ennek főmértelei és a főközeledési vonalak megtartandók. A téren a királyné emlékművének legmegfelelőbb elhelyezése a pályázó művészek szabadságára bizatik. A pályázat nyílt és abban csak magyar állampolgárok vehetnek részt és a pályaművek teljes névalírással küldendők be 1913. évi március 15 én déli 12 óráig. Három pályadíj van kitűzve a zsűri ítélete szerint pályadíjra érdemes művek díjazására. Az első tizenöt, a második tíz és a harmadik hateres korona. Bzenkívül a zsűri javaslatot tehet harmincezer korona összegig és legfeljebb tíz pályaműnek jutalmazása és megvásárlása iránt. A díjazott és jutalmazott művek az állam tulajdonába mennek át, de a pályázók művészi tulajdona fennmarad. A pályaművek bírálatára és a díjak odaitélésére tizenöt tagú zsűrit küldenek ki, amelynek sorába három elsőrangú külföldi szobrászt hívnak meg.

* **A testőrtisztek új egyenruhája.** A magyar testőrgárda tisztjei új alkalmi egyenruhát kaptak. A király ugyanis megadta legfelsőbb engedélyét ahhoz, hogy a magyar testőrgárda tisztjei szolgálaton kívül, sapkához egy új zubbonyt viselhessenek. A gárdatisztek egyenruhája acélzöld posztóból készül s formára és kiállításra hasonlatos az arciere-testőrgárda uniformisához. Vörös lesz a paroli, passepoil, zsinórral és gombok, a csillagok pedig ezüstből valók.

* **A kutba ugrott.** A biharmegyei közkórházba beszállították Boski Ilona cselédleányt, aki augusztus 1-én este fél 7 órakor Szilágyosomlyón Lakatos István udvarán levő kutba öngyilkossági szándékból beugrott, de onnan kimentették. A kutbaugrás alkalmával keszén, lábán szenvedett sérüléseket. Öngyilkosságának oka életuntság.

* **Nem lövik agyon Sziámot!** Sziámot, a budapesti állatkert hirhede vad elefántját tudvalevőleg agyon akarta lövetni az állatkert igazgatósága. Az agyonlövés dicsőségéért több ismert nevű vadász pályázott, de reményük füstbe ment, mert Sziám meggyógyult, ismét jókedvű, eszik mint azelőtt és fürdik a nagy medencében, amelyet udvarában kiástak neki. Ha valaki bosszantja, hát vizet merit az ormányába és lefecskenyíti az illetőt, aki megérdemli ezt a megleckéstetést. Hogy társasága legyen, még egy elefántot vásárolt az állatkerti igazgatóság és pedig egy szelid és tanított nőtényt, amelynek hátára széles, kétoldalas nyeret tesznek s ezen 8 felnőtt ember ülhet és kórsétára indulhat az elefánt hátán a kertben. Ez az elefánt legközelebb érkezik Hamburg-felől az indiai barna ápolójával együtt, aki egyttal vezeti is az elefántot, ha lovagolnak rajta.

* **Földrengés.** A budapesti egyetem földrengéstani obszervatóriuma ma hajnalban *köszeli katasztrófális* földrengést észlelt. A rengés 2 óra 31 percben 32 másodperckor kezdődött, vége 4 óra 35 perckor volt. A szeizmográf tűjének leghosszabb kilengése észak-déli irányban 5 centiméter és 25 milliméter volt. — *Ungvárról* jelentik, hogy ott a földrengési obszervatórium ma hajnalban erős földrengést jelezett. A rengés kezdete 2 óra 34 perc volt, a végét azonban nem lehetett megállapítani, mert a toll mindkét ígán kiesett.

* **Öngyilkos földbirtokos.** Tegnap délelőtt Szentpéterszegen vadászfegyverével agyonlőtte magát Tornyai József földbirtokos. Teitének okát teljes homály fedi. A földbirtokos jó anyagi viszonyok között élt s buskomorság sem mutatkozott rajta.

* **Járvány.** *Pocsaj* községben a vörheny fellépett. A betegség tovaterjedésének megszüntetésére mindezen intézkedést megtett a hatóság.

* **Tűz a Rimanóczy palotában.** A tegnapi esti korzó hullámszó szines tarka tömegében a rohanó tűzoltókocsik túlkölése egy szempillantás alatt vitte szét a hirt, hogy — tűz van! Ég a Rimanóczy-ház! Szerencsére azonban az ijedelem tulzott volt, mert mire a sokaság a Rákóczi-uti Rimanóczy-palota előtt összeverődött, el is oltották a raktárban támadt tüzet. A Wurst-cégnak a palota udvarában levő raktárhelyiségében támadt a tűz. Az egyik alkalmazott égő gyertyával ment a raktárba fél 8 óra tájban, s a gyertyalángtól tüzet fogott az egyik ládában levő szalma. A házbeliek röktön észrevették a felcsapó lángokat és az alkalmazott segítségére siettek és együttesen néhány perc alatt eloltották a tüzet, úgy hogy a tűzoltóknak alig akadt dolguk. A kár jelentéktelen.

* **Kiállítás Boszniában.** Van szerencsénk az érdekeltek tudomására hozni, hogy a folyó 1912. évi szeptember hó 15 én Brékában (Bosznia) megnyílik az első posavinai kiállítás. Ezen kiállításon az ottani méhészeti és gazdasági egyesület által szervezett kiállítási bizottság meghívta a Magyar Bosnyák Hercegovinai gazdasági központot és általa a magyar érdekeltséget is. A méhészethez szükséges felszerelések, továbbá mezőgazdasági gépek, műtrágyák, takarmányfélék állíthatók ki Brékában. Annál a fontos érdekről fogva, hogy mi magyarok Boszniában elfoglaljuk azt az üzleti pozíciót, mely bennünket megillet, nem szabad figyelmen kívül hagyni ezen kisebbfajta kiállításokat sem, miután ezáltal is jó alkalom nyílik, hogy munkaképességünket megmutathassuk. Részletes tájékoztatással és utbaigazi-

tással készséggel szolgál a Magyar Bosnyák Hercegovinai gazdasági központ (Budapest, V, Rudolfrakpart 9.) Nagyvárad kereskedelmi és iparkamara.

* **Külföldi állatok szaporodása az állatkertben.** Rendkívül érdekes kísérleteket végeztek az állatkertben több melegvidéki állatfajjal, hogy vajjon szaporodik-e nálunk. Sikerült a japáni-szikla-szarvas, az indiai kis antilopok, az amerikai hatalmas vapiti-szarvas és az ausztráliai kenguruk szaporítása, amennyiben mindezek a szép állatpároknak egy két fia született az utolsó időkben. Ezeket az állatfajokat ennek alapján nálunk tenyészteni és esetleg vadászati célokra lehetne felhasználni.

* **A doping.** A Springer istálló és trainer-jének megmentése ügyében megindult akciók meghiusultak. A bécsi hivatalos lap, a *»Sport«* tegnapi száma szenzációs cikket közölt, hogy be van bizonyítva, hogy a Springer-lovakat dopolták és legfeljebb az kétséges, vajjon Reeves H. követte el, vagy más. Es egyttal követeli a hivatalos lap, hogy nem elég ilyen bűnösöket a turiról eltávolítani, hanem be is kell zárni őket. A bécsi *»Sport«* egy hétig hallgatott az ügyről, valószínűleg azért, hogy alapos információkat szerezzen. Es ha végül ilyen hangon foglalkozik ezzel a botrányos ügygyel, úgy okvetlen súlyos adatai lehetnek. Még feltűnőbb a másik bécsi hivatalos, az *»Allgemeine Sportzeitung«* tegnapi cikke, amelyben azt írja, hogy a Springer-istállóban biztosan dopoltak és Reeves H. még akkor is bűnös, ha nem ő dopolt, mert egy trainer mindenért felelős, ami az istállójában előfordul.

* **A kamara értesítése.** A kereskedelmiügyi m. kir. miniszter urnak 56,582. III. C. 1912. sz. leirata folytán, van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a pólai cs. és kir. tengerészeti arsenál 1913 évi anyagszükségletének szállítására vonatkozó hirdetmény, a *»Budapesti Közlöny«* folyó évi 1912 augusztus 15-iki számában megfog jelenni. Nagyvárad, 1912. augusztus 9. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara: dr. Moskovits József, elnök, dr. Sarkadi Lajos, titkár.

* **Leszállították a Charles cirkusz helyárait.** A cirkusz igazgatósága különböző okoknál fogva elhatározta, hogy a belépőjegyek árait leszállítja. A nehéz pénzügyi viszonyokat ismerve belátta az igazgatóság, hogy mint mindenben, úgy ebben is kulánsnak kell lennie. Különösen a középosztályra való tekintettel határozott így. Lehetővé akarja tenni azt, hogy minden társadalmi osztály anyagi megerősítés nélkül végignézhesse e hatalmas arányú vállalat utólrébetlen műsorát. Alkalmat akar adni mindenkinek arra, hogy megismerkedjen a világvallalat ezertéle látnivalójával, óriási arányaival, mozgalmas életével, káprázatos munkájával, pompájával s hogy a világhírű artisták bravuros művészetét végigélvezni mindenkinek módjában álljon. Az újólag megállapított helyárok a következők: Páholylés 5 korona, számozott zártszék 4 korona, I-ső hely 2 kor. 40 fill., II-ik hely 1 kor. 60 fill., III-ik hely 1 kor. 20 fill., karzati állóhely 60 fill.

* **Keresnek egy szőkevény fejezetet.** Tegnap délelőtt táviratilag tudatták az összes biharmegyei hatóságokkal, hogy Lakatos János fejezet a szamosújvári fejezetből megszökött. A szökés körülményei teljesen ismeretlenek. Lakatos oly furfangosan hajtotta végre szökési tervét és oly ügyesen menekült, hogy eddig nem tudtak nyomára akadai. Valószínűleg itt bujdosik valabol Kistótfalu község

környékén vagy a béli járásban. Lakatos a nagyvárad kir. törvényszék ítélte el többrendbeli lopásért 5 évi fegyházbüntetésre. E büntetésének kitöltése közben szökött meg s most mindenhol keresik.

* **Pályásati hirdetmény.** A Nagyvárad kerületi Munkásbiztosító Pénztár igazgatósága a folyó évi augusztus hó 24. napjának déli 12 órájáig terjedő határidővel pályázatot hirdet egy számtanácsosi, egy segédtitkári, egy segéd-fogalmazói, egy statisztikai segédtiszi, 4 I-ső osztályu kezelőtiszti, 9 II od osztályu és 2 III-ad osztályu kezelőtiszti továbbá 3 szolgai állásra. A Munkásbiztosítási Közlöny folyó évi augusztus hó 8-án megjelent 32. számában közzétett részletes pályázati feltételeknek megfelelően felerelt pályázati kérvények naponta 12—2 óra között vétetnek át a pénztár iktató hivatalánál, ahol a részletekre nézve a kellő felvilágosítások is megadatnak. A pályázati kérvények posta útján is benyújthatók. *Láng* s. k. elnök, *Kovács* s. k. igazgató.

* **Járványkórházak** összes felszerelési tárgyait állandóan raktáron tartom előirászerű összeállításban, kedvezményes árban. *Weiss Kálmán* zsáknagykereskedő, Nagyvárad Kosuth u. 3. a *Sas-palota* mellett. Telefon 905.

Vadász urak figyelmébe. A közelgő vadászati évadra való tekintettel felhívom a nagyérdemű vadászközönséget, hogy fegyver és vadászati cikkek beszerzését nálam eszközölje. Óriási választékot talál itt a legelőkelőbb gyártmányu fegyverekből, a legjobb töltények úgy külföldi mint belföldi löporral készültek a legpontosabban készítve s ajánlom fegyverjavító műhelyemet, hol szakszerűen, gyorsan és pontosan eszközölök minden nemű fegyverjavítást. Ne adják fegyvereiket kontárok kezébe mert azok tönkreteszik és később többbe fog kerülni annak hejreállítására. M. kir. löporáruda Telefon 269. Tanoncok felvétetnek. **Ladányi József** puskaműves, fegyverkereskedő, Nagyvárad, Pécs.

x **CSODASZÉP csemegeszőlő! görögdiannyék; világhírű turkesatáni cukor-diannyék.** Kiváló finom fehér és vörös hegyiborok, a bankszőlőből **Merts Nándor** csemegeszőlőüzletében Körös-utca. Telefon: 448. sz.

x **Kossuth-utca 6.** számu ház Körös felőli oldalán 3 szoba fürdő szoba és mellék helyiségekből álló modern emeleti lakás november 1 re kiadó. Ertekezhetni Polgári Takarékpénztár részvénytársaság.

Középiskolai

magánvizsgára, érettségire, javító vizsgákra egész nyáron át készülhet a **dr. Kállay-féle szemináriumban** (Budapest, IV. Kaplony-utca 5. Telefon 125—38.) Eredményei köz tudomásulag kiválóak.

Automobil garage és fémontőde
Automobil gummik lerakata
Automobil javító műhely
Bér automobil
Automobil kellékek
Automobil gummi javító műhely
STERN, MEZEY-U. 1. Telefon 194.

KOSSUTH-U. 2. sz. ház emeletén két szoba s mellékhelyiségekkel álló lakás nov. 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

Különleges felöltők, kosztümök blouzok és gyermekruhák a legnagyobb választékban

Spitzer Béla

női és gyermekruha áruházában
Rákóczi-út.

A legfinomabb angol és francia ruha-vállalat!!

Olcsó szabott árak!

TANÜGY.

Értesítők.

V.

A nagyváradi magyar királyi állami főreáliskola harminckilencedik értesítője az 1911-12. isk. évről. Köszöni dr. Gedeon Alajos igazgató.

Az értesítő elején Petry Gyula tanár igen kedvesen és szívesen írja le a most nyugalomba vonult Szöke Gyula tanár életrajzát, s szakavatott tollal ecseteli tanári és művészi érdemeit. Valóban Szöke tanár nemcsak a helybeli főreálnak, hanem az egész ország tanügyi világának is büszkesége, az ifjúságnak pedig követendő mintaképe volt. A miniszter és a főigazgató is kifejezték elismerésüket 41 évi tanárkodása után való nyugalomba vonulása alkalmával.

A tanári kar az idén 15 reades, 3 helyettes tanárból, 1 gyakorló tanárjelöltből s 1 tornatanítóból és 9 hitoktatóból állott. Mint rendkívüli tárgyat a latin és angol nyelvet, továbbá az egészségügyet adták elő. Volt ezenkívül vegytani gyakorlat is, amelyre 33 növendék iratkozott be. Előadták ezenkívül az éneket, egyházi éneket, gyorsírást és zenét. A tanári könyvtár álladéka 1911. december 31-én 6264 drb. vétel, 3650 drb. ajándék utján, összesen 50549 kor. 96 fillérben; a művészettörténeti gyűjteménye 353 drb. vétel, 28 drb. ajándék utján, összesen 900 kor. 20 fillér értékben; a történet földrajzi szertáré 302 drb. vétel, 853 drb. ajándék, összesen 2945 kor. 22 fillér értékben; a természettani szertáré 331 drb. vétel, 12 drb. ajándék, összesen 14747 kor. 63 fill. értékben; a természetrajzi szertáré 6524 drb. vétel, 839 drb. ajándék utján 804443 k. értékben; a vegytani szertáré 367 drb. vétel, 6 drb. ajándék utján, összesen 397210 k. értékben; a mértani rajzszertáré 135 drb. vétel, 40 drb. ajándék, összesen 165846 k. értékben; a szabadkézi rajzszertáré 2001 drb. vétel, 16 drb. ajándék utján 272642 k. értékben; a tornaszertáré 548 drb. vétel utján 466088 k. értékben; az egészségügyi gyűjteményé 8 drb. vétel 95 k. értékben. A butortfelszerelés álladéka 2072 drb. vétel, 147 drb. ajándék utján 2422351 k. értékben; az ifjúsági könyvtáré vétel utján 4055 drb. ajándék utján 129 drb. összesen 1215070 k. értékben.

Az Arany János önképzőkör tartott 10 képző és 2 diszgyűlést. A szépirodalmi munkálkodás bizony nem volt sikeres. A magyar irodalomból, a francia nyelvből és chemiából voltak pályatételek hirdelve, amelyekre kevés számú pályamunka érkezett be. Az ifjúsági segítő egyesület bevételé volt 679978 k., kiadása 65265 k., így pénztári maradványa 614713 k.

Az intézet kebelében es idén a következő személyi változások voltak: a tanév kezdete előtt elhelyezett Hassler Károly helyére a Vkm. O. ti József r. tanárt nevezte ki; dr. Bezdek József helyére Ardos Frigyes, Hagen Ferenc r. kath. hitoktató helyére Gálly Sándor r. kath. hitoktató került. Szöke Gyula nyugalmába vonulásával Csékus Kálmán lett a szabadkézi rajz tanára, dr. Kardeván Károly helyére pedig dr. Szilas Izidor r. tanár nevezett ki.

A tanítás szeptember 5-én kezdődött és jun. 13-án fejeződött be. A vizsgálatok június 14-től jun. 24-ig tartottak. A vallásferkölcsi állapot és a hazai nevelés kielégítő volt. Ünnepeket tartott az intézet okt. 6-án, nov. 19-én, apr. 11-én (és márc. 15-én?), végül jun. 29-én. Meglátogatta az intézetet dr. Vass Bertalan kir. főigazgató márc. 8, 9, 10, 11, 12. napjain. A júniusi érettségi vizsgálatokat pedig dr. Dsida Ottó tankerületi kir. főigazgató vezette. Kirándultak a tanulók a révi barlanghoz növénygyűjtésre, továbbá a Bóné-kut környékére az ősi flóra tanulmányozására, tavasszal a tavasi flóra tanulmányozására a Püspök- és Félix-füldőbe, a Sóllyom-hegyre, azután Révre. Majd Rontó és később a Zichy-barlang került sorra, később Kardó környékét kutatták át.

Az érettségi vizsgálatra jelentkezett 13 tanuló. Ezek közül érett lett 11 (84 százalék), a decemberi javított érettségire utasított 2 (16 százalék.) Beiratkozott 343 tanuló (5-tel kevesebb mint a múlt évben.) Vizsgálatot tett 319. Ebből r. kath. 61 (19 százalék), gör. kath. 1, gör. kel. 7 (2 százalék), ev. ref. 46 (14 százalék) ág. ev. 17 (5 százalék); zsidó 188 (58 százalék) baptista 1, unitarius 2. Mint a múlt évben is megjegyeztem, feltűnően kevés a növendék a felsőbb osztályokban. Így pl. az V-ben csak 19, ugyancsak a VII-ben is.

A jövő évre szükséges tudnivalók közül legfontosabb, hogy a folytatólagos beiratás szept. 1-3 napján lesz d. e. 2-12-ig. A felvételnél fizetendő díjak: felvételi díj 10 kor., ifj. könyvtári és énekdíj 260 kor., értesítő díj 2 kor., tandíj 40 f., kirándulási alapdíj 1 kor., tandíj felévenként 24 kor., amelyet szegényebb tanulók 4 részletben fizethetnek le.

—y.

NYILTTÉR.

Nagyságos asszonyom!

Van szerencsém szíves tudomására hozni, hogy az Erdős és Grünfeld cégből barátságos megegyezés folytán kilépve Nagyváradon (Bémer-tér 1. sz. a. az I-ső emeleten) fővárosi mintára női divatszalon, felöltő és szőrmeraktárt rendeztem be.

Állandóan nagyraktárt tartok angol és francia szövetekből, a legújabb divatu felöltőkből, valamint a legjobb minőségű szőrme-árakból.

Szalonom vezetése teljesen saját felügyeletem alatt történik. Az angol ruhák szabását egyedül végzem, míg a francia munkák vezetésére sikerült egy előkelő bécsi salon Directricejét szerződtetnem.

Amidőn hálás köszönetet mondok eddig élvezett szíves bizalmáért, arra kérem Nagyságodat, hogy új vállalatomban is támogathatni kegyeskedjék.

Már előre is biztosíthatom, hogy üzleti elveim a jövőben is a szolid munka kiállítására, méltányos árak mellett.

Kiváló tisztelettel

Grünfeld Fulop.

Dr Barta Andor

nőorvos

Szt. János-utca 18 sz. alól

14. szám alá költözött.

TÁVIRATOK

A pápa jubileuma.

Róma, augusztus 9.

(Saj. tud.) A pápa koronázási jubileumát ma ünnepelték. Az ünnepélyen résztvettek nemcsak a Rómában időző diplomáciai képviselők és nemesség, hanem az ott levő 700 magyar zarándok is. Reggel mise volt a Sichtsusi kápolnában. Mise után az összes jelenlevők a Lotthida nagyteremben gyűltek egybe és ott hódoltak a pápának. A pápa fogadta a hódolatot, majd pedig megáldva a jelenlevőket, Mery de Val biboros államtitkár kíséretében lakosztályába vonult vissza.

Nagy bányászerecsétlenség.

Berlin, augusztus 9.

A bockumi bányászerecsétlenségről Lokalanzeigernek a következőket jelentik: A halottak számát csak késő éjjel tudták megállapítani, mert folyton több és több halottat és sebesültet hoztak föl a mélységből. Este ötödél órakor a rendőrfőnök azt mondta, hogy még legalább ötven-hatvan halottal fog szaporodni az áldozatok száma és hatodél órakor már hatvanegy halottat és huszonöt súlyosan sebesültet számláltak össze. Schanrock, Schwerin gróf és Konstantin tárnák mentőcsapata hősi munkát végzett és oxigén-fejlesztő készülékkel sikerült is több súlyosan sebesült eszméletlen bányász életre kelteniök. A tárna bejártánál szivettéppő jelenetek voltak. Az autók és betegszállító kocsik szüntelenül vitték a felhózt bányászokat a kórházba. A szerencsétlenséget, mint véglegesen megállapították, az okozta, hogy a tárnában új keresztgerendák elhelyezése alkalmával hatalmas gáztörés szabadult fel, mely meggyulladt.

A zágrábi bűnpör.

Zágráb, aug. 9.

(Saját tud.) A bán elleni merénylet ügyében még folyik a tárgyalás. Ma egész nap a védők beszéltek. Ítéletre hétfőn lesz kilátás.

A haiti köztársasági elnök halála.

Budapest, aug. 9.

(Saj. tud.) Egy Newyorkból érkezett távial szerint La Comt tábornokot, a haiti köztársaság elnökét a forradalmárok robbantották föl. A forradalmárok mintegy 2 kilónyi dinamitot helyeztek a villa pincéjébe. A villában ekkor ünnepély volt s nagyon sokan voltak az elnök vendégei. A robbanás úgy az elnököt, mint a 400-ra

menő vendéget mind megölte. Nyomban a merénylet után összeült a kormány és egyhangulag Aulus Tankredó tábornokot választotta meg új elnökké.

Égő petróleum forrás.

Budapest, augusztus 9.

(Saj. tud.) Mareraben ma egy petróleum forrás meggyulladt. Tíz furólyukban a petróleum lángokban áll Óriási a kár már eddig is.

Borzalmas robbanás.

Karánsebes, aug. 9.

(Saját tud.) Ma délután a Nándor-hegyen levő vasbányában egy munkás egy üst izzó vasat tolt ki egy keskeny-vágányu kocsin. A kohómester leakarta hűteni az izzó vasat s ezért hideg vizet öntetett reá. A hirtelen gőzfejlődés robbanást idézett elő, mely szétrombolt minden közel levő tárgyat. A kohómester s egy fiatal munkás azonnal meghaltak, míg 6 közelben tartózkodó súlyosan megsebesült.

Léghajó Pestszentlőrincen.

Pestszentlőrinc, augusztus 9.

(Saját tud.) Ma délelőtt egy léghajó körvonala tűnt fel a levegőben, amely memsokára leereszkedett a község határába. Simonyi Géza orvos és a főbíró azonnal kocsira ültek és a léghajóhoz hajtottak. A «Hungária III.» katonai léghajó volt, melyben Hábele báró, Schälenberg vezérkari kapitányok és Ballmann főhadnagy ültek. Reggel 7 óra 40 perckor indultak el Bécsből. A léghajó utasai Budapestre visszautaztak Bécsbe.

Verekedés a képviselőházban.

Brüsszel, aug. 9.

(Saját tud.) A képviselőház mai ülésén óriási botrány volt. A miniszterelnök az agyonszurt Fleorett papot a vallás mártírjának mondta. Erre a szociálista képviselők megtámadták a miniszterelnököt, akit csak nagy tumultus közben tudtak megszabadítani a kormánypárti képviselők. A szociálista pártiak tovább folytatták a verekedést, míg nehezen le tudták csillapítani őket.

Popovics Sándor öngyilkossága.

Eszék, aug. 9.

(Saj. tud.) Popovics Sándor a magyar képviselőház volt tagja ma délután 4 óra öngyilkosságot követett el a lakásán. Popovics d. szegény ember volt, mindég azt hitte, hogy lönkre fog menni. Ma d. u. feleségétől fekete kávét kért s míg felesége a konyhában járt, zsebkésével szíven szúrta magát, és fél óra múlva meghalt.

REGÉNYCSARNOK.

GYÖNGYVIRÁG.

IRTA CSERES ANDOR. 24

— Móric fiam, én gyónjak neked, mikor te nem vagy pápista pap? én tőled kérjem, hogy oldozz fel engem?

— Gyilkosság?

— Nem.

— Emberölés?

— Nem.

— Rablás?

— Nem.

— Lopás?

— Nem.

— De mégis csak valami?

— Három hónap. — De ne gondold nagyot! — Kicsiség az egész. Rőtös kereskedő voltam, reklámiroztam, megbuktam, becsuktak. Elég?

Móric nagyot sóhajtott.

— Hogy olyan nagyra vessik ezt az embereket!

— Móric fiam, ne gondold, hogy ez volna a legfurcsább ház, nem, fiam! — hanem az, hogy kénytelen voltam Szakácsi Emánuel beleavatni a dologba. Magam könyörögtem neki, hogy mondja azt, hogy anyádnak tízezer forintnál többet adott.

Móric felkiáltott:

— Micsoda familiába keveredtem!

A bankár megsértődve nézett reá.

— Ej, valahol csak kezdeni kellett, hogyha vagyonos akartam lenni!

Fülöp rájok nyitotta az ajtót.

— Meghül az étel, jertek már be.

Az ajtónál Horvátné alakja látszott, ő is betekintett.

Természetes, hogy a barátságos hívásnak engedelmessékedtek.

Móric másnap reggelre megdöngölte a dolgot és mégis valaminek találta a bárói méltóságot, főképpen mivel apja az előrt összeget már úgy is lefizette, ami azután visszavehető nem volt.

Ez volt oka annak is, hogy a bejelentési hivatal felkereste, hogy ott megtudja Heller Augustus lakását.

Leleke nagy megkönnyebbülésére meg is tudta.

A leány ott lakott a Kálvin tér egyik bérpalotájában valahol fent a negyedik emeleten egy kis szobában, innen járt francia és német órák adására, mert ebből tengette életét.

Hjal így volt ez megírva a bejelentési hivatalban, de másképpen volt a valóságban.

(Folyt. köv.)

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Dr. Vucskics Gyula felelős szerkesztőnk hazakereszt s a tegnapi nappal ismét átvette a lap vezetését.

Kocska J. Ötvös. Az »Egyházi közlöny« szerkesztősége Budapest VIII. ker. Eszterházy utca 15. sz. A »Havi közlöny« szerkesztősége: Csanád-Apátfalván van.

KÖZGAZDASÁG.

Gabona üzlet.

Budapesten

O-árakban kevés üzlet fordul elő. A malomok miután nagy liszt készlettel rendelkeznek, nem szívesen vásárolnak. Új árban viszont az eladók tartózkodók. Az árfolyamok többé-kevésbé javultak.

Határidők sárlata:

Áprilisi buza 1913.	— — —	11.88
Októberi buza	— — —	11.53
Októberi rozs	— — —	9.37
Októberi zab	— — —	9.37
Aug. tengeri	— — —	9.11
Szept. tengeri	— — —	9.01
Májusi tengeri (1913)	— — —	7.54

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	— —	853.50
Oszták hitelrészvény	— —	652.75
Jelzálogbank	— —	462.25
Leszámitoló és pénzváltó	— —	558.50
Városi vasut	— —	412.—
Közuti vasut	— —	765.50
Oszták államvasut részvény	— —	721.—
Salgótarjáni kőszén	— —	761.50

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

ITAZ AMERICAI HŐ HULLÁM.
LEGJOBBAN VEDEKEZHETÜNK

TARSOLY ÉS
RISZTÓ
FÜRDŐ
KÁDJAIBAN.

Sz: 2 3 4
Kor: 36- 40- 48-

Fürdői menetrend.

NAGYVÁRAD—PÜSPÖKFÜRDŐ.

	reggel	d. e.	d. u.	d. u.	este
Nagyvárad ind.	7 49	9 50	2 19	4 39	8 10
V.-Velece >	7 59	10 00	2 29	4 49	8 20
Rontó >	8 16	10 16	2 46	5 06	8 44
Püspökfürdő érk.	8 21	10 21	2 51	5 11	8 49

PÜSPÖKFÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

	d. e.	d. e.	d. u.	d. u.	este
Püspökfürdő ind.	8 59	10 59	3 29	7 11	9 29
Rontó >	9 04	11 04	3 34	7 16	9 34
V.-Velece >	9 17	11 19	3 47	7 31	9 47
Nagyvárad érk.	9 27	11 29	3 57	7 41	9 57

NAGYVÁRAD—FÉLIX-FÜRDŐ.

	d. e.	d. e.	d. e.	d. u.	este
Nagyvárad ind.	8 00	10 01	2 30	4 50	8 81
V.-Velece >	8 10	10 10	2 40	5 00	8 41
Rontó >	8 26	10 26	2 56	5 16	8 56
Félic-fürdő érk.	8 38	10 38	3 08	5 28	9 08

FÉLIX-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

	d. e.	d. e.	d. e.	d. u.	este
Félic-fürdő ind.	8 40	10 39	3 10	6 50	9 10
Rontó >	8 47	10 46	3 17	7 08	9 17
V.-Velece >	9 00	10 59	3 30	7 20	9 30
Nagyvárad érk.	9 10	11 09	3 40	7 30	9 40

* Csak bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.

Oltott mész

Bükkfa parkett, cementáru, cserép, fedéllemez, gipsz, nád, csatornázás, aszfaltozás stb.

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiac-tér 1. Telefon 969.

**Szalonna, prima, pörkölt, nehéz áru leg-
jutányosabban kapható.**

**Mindennemü termények
vétele és eladása.**

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank
és Központi Takarékpénztár Részv.-társ.
áruosztály.

Teleky-utca 3-ik szám, Telefon 172.

2—3 középiskolát végzett fiu

nyomdász tanulónak

felvétetik

Szent László-nyomda
R.-T.-nál.

„Varázsfuvola.”

Bárki egy óra alatt megtanulhat rajta játszani. A „Varázsfuvola” rendkívül kellemes, 20 acél trombitahanggal és 4 erős bőgővel van ellátva. Díszes kivitelben, kottafüzettel, dalokkal, tokkal, ajándékkal együtt csak 4 korona.

Csakis Vágner „Hangszer-Király” ország-szerte elismert legolcsóbb hangszeráruházában kapható, Budapest, József-körút 15. — Gyorsjavító műhely. — Kérjen fényképes hangszerárjegyzéket.

Ungváry és Tokai

Bankbizományi birtok-
vásárlási, eladási és
erdő becslési irodája

RAKÓCZI-UT 10. SZAM.

Helybeli és vidéki telefonszám 725.

Telefon 10-87.

Telefon 10-87.

A LEGMODERNEBB BÚTOROKAT
készíti

Kovács Zsigmond

m ű a s z t a l o s
Szacs vay-u. 70. sz.
Géperőre berendezve.

Telefon vagy levelezőlap hívásra azonnal
megjelenek.

Terv és költségvetés díjtalan.

Sarkady és Szánthó

TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utca 30.

Ajánlja 1 hétkben egy-
szer felhuzandó és 1
napban egyszer felhu-
zandó toronyórát
„szegecs” és „szabad-
lengésű” járattal, réz
kerekekkel. Olcsó áruk.

TÖBBÉVI JÓTÁLLÁS.

Villanyerő
berendezés.

Arjegyzék kívánatra.
Saját ház.

Charles Cirkusz!

CIRKUSZ

aminő még nem volt Ma-
gyarországon, sőt e vállalat,
melynek tulajdonosa

CHARLES

Krone, páratlan a maga
nemében. — Bejárva és
meghódítva

EURÓPA

világvárosait, a nyár fo-
lyamán Magyarország leg-

nagyobb

városokban mutatja be azt,
hogy vállalata minden te-
kintetben a leg-

izlésesebb

melynek előadásában a
világvárosok leg-

előkelőbb

közönsége gyönyörködött s
meggyőződött arról, hogy
nincs a földkerekségnek
még egy ily hatalmas vándor-

cirkusza!

amely annyi gonddal és
izléssel összeállított mű-
sört tudna bemutatni, mint
a Nagyváradon augusztus
13-án este 8 órakor bemu-
tató előadását tartó

Charles Cirkusz!

Jegyek elővételben egész nap
Kiss Dávid és Társa különle-
gességi tőzsdében Rákóczy-ut,
Orsolyazárda-épület kaphatók.

PÜSPÖK-FÜRDŐ.

Állandóan tiszta vizű uszoda.
Elsőrendű magyar konyha, valódi hegyi borok. Naponta frissen csapolt elsőrendű kőbányai „Polgári sör“. A vendégeket Dankó Kálmán szegedi zenekara szórakoztatja.
Mérsékelt áru kényelmes szobák. Minél számosabb látogatást kér:

DANCS ISTVÁN

b é r l ő.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Értesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Etvállaljuk villamos világitási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerelő telefonja 55. sz.

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete Rt.

Nagyvárad, Nagyplac-tér, Andrány-ház.

Beírtott alaptőke: 1.000.000 korona

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5°/₁₀₀-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Loszámitól váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenemű bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyósit házakra és földbirtokokra.

Tisztelettel értesitem a n. é. vevő közönséget, hogy a

Teszler Simon posztó kereskedőt

kiegyeztettem, a **csődtömeget átvettem és azt rendkívüli leszállított áron kiárusítom.**

A csődtömeg a következőket tartalmazza: lüszter-, angol-, scott- és honi divatszöveteket. Fekete- és kék kamgárnokat, női costum divatelméket, mellényeket, schiffonokat, bélésárukat, **szabókellékeket** és mindezen árukat **gyári áron alul kiárusítom** u. m.:

egy teljes öltönynek való 3 mtr. már	K 02:40
„ „ „ „ jobb minős. div. 3 mtr.	K 06:60
„ „ „ „ finomabb „ „ 3 „	K 12:—
„ „ „ „ angol divat 3 „	K 19:—
„ „ „ „ legfinomabb „ 3 „	K 28:—

a fekete- és kék kamgárnokat ugyan ilyen gyári áron alul

jóval olcsóbban lesznek kiárusítva. Egyben ajánlom a n. é. vevőközönségnek az összes raktáromban levő szövetekhez a hozzávalókat, azaz a szabókellékeket a legfinomabb kivitelben, a legolcsóbb áron, u. m.:

egy már nagyon jó hozzávaló	K 4:50
„ finomabb „	K 5:50
„ egész finomabb „	K 7:—
fekete szalonhoz legfin. „	K 8:—

Minthogy az üzlethelyiséget november 1-én át kell adnom, tisztelettel kérem a n. é. közönséget mielőbb egy próba bevásárlással megfizetni. Teljes tisztelettel

Schwarz Kálmán és Teszler Simon

Zöldfa-utca 21. sz.